

**MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
EKONOMİ VE YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

*Muğla Sıtkı Koçman University
Faculty of Economics and Administrative Sciences
Journal of Economics and Management Research*

Cilt/Vol: 2   Sayı/No: 2   Aralık/December 2013

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi Tarafından Yayımlanmaktadır.

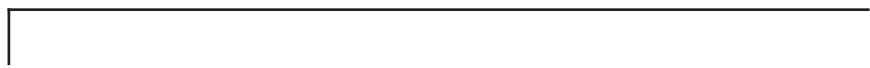
ISSN: 2146-9237

+

+

+

+

Dergi Yönetimi / Journal Management

EYAD

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi
Journal of Economics and Management Research

Cilt/Vol: 2 Sayı/No: 2 Aralık/December 2013

SAHİBİ (OWNER)

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Adına

Prof. Dr. Turgay UZUN
Dekan

EDİTÖR (EDITOR)

Doç. Dr. Mehmet MARANGOZ

YAYIN KURULU (EDITORIAL BOARD)

Doç. Dr. Mehmet MARANGOZ (Başkan)
Doç. Dr. Betül ALTUNTAŞ
Doç. Dr. Cem DİŞBUDAK
Doç. Dr. Doğan BIÇKI

DANIŞMA KURULU (ADVISORY BOARD)

Prof. Dr. Durmuş ACAR	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Birol AKGÜN	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Veysel BOZKURT	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan DAĞI	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Musa EKEN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. M. Faysal GÖKALP	Uşak Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp Günay İSBİR	TODAİE
Prof. Dr. Günal ÖNCE	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz ODABAŞI	Anadolu Üniversitesi

SEKRETERYA (SECRETARIES)

Arş. Gör. Bilge DOĞAN
Arş. Gör. Ersen UZUN
Arş. Gör. Hayal YETKİN

Dergi Hakkında / About The Journal

EYAD

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi
Journal of Economics and Management Research

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, İktisat, İşletme, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi alanlarında çalışan akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüşlerini paylaştıkları ve bu alanlarda yapılmış olan ulusal ve uluslararası çalışmalarını kapsamaktadır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan hakemli bir dergi olup, Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış tüm çalışmalar dergide yayınlanmak üzere gönderilebilir. Dergi, yayın kurulu tarafından belirlenen üniversite, kütüphane, alanında etkin kurumlar, uluslararası endeks kurumları, dergi satış merkezleri ve abonelere gönderilir.

Journal of Economics and Management Research is refereed journal, comprising national and international original scientific research and theoretical studies of academicians, researchers and professionals, providing different and unique approaches concerning issues in the fields of Economics, Business Administration, International Relations, Labor Economics and Industrial Relations, Public Administration and Political Science. From the beginning of the 2012, it is published as two issues per year; in June and December by Faculty of Economics and Administrative Sciences in Mugla Sıtkı Kocman University, accepting studies in Turkish or English. The journal is send to the universities, libraries, acknowledged institutions, international citation institutions, centers of journal sales and subscribes which are determined by the editorial board.

Yazışma Adresi/Contact Adress: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi
Kötekli Kampüsü 48010 MUĞLA / TÜRKİYE
sanalağ/web: <http://eyad.mu.edu.tr>
e-posta/e-mail: eyad@mu.edu.tr

Dizgi-Kapak/Composition-Cover: Arş.Gör. Ersen UZUN
Baskı/Print: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Matbaası
Baskı Yeri: Muğla
Baskı Tarihi: Aralık 2013
Baskı Adeti: 600

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi hakemli bir dergidir. Gönderilen yazılar ilk olarak editörler ve yayın kurulunca bilimsel anlatım ve yazım kuralları yönünden incelenir. Uygun bulunan yazılar alanında bilimsel çalışmaları ile tanınmış üç ayrı hakeme gönderilir. Hakemlerin kararları doğrultusunda yazı yayınlanır veya yayınlanmaz. Hakemlerin gizli tutulan raporları dergi arşivinde beş yıl süreyle saklanır. Dergi politikaları ve yazım kuralları ile ilgili detaylar dergi sonunda bulunabilir. Belirtilmemiş hususlar için dergi sekreteryası ile iletişime geçilebilir.

Journal of Economics and Management Research is a referee journal. Articles submitted for consideration of publication are subject to peer review. The editorial board and editors takes consideration whether submitted manuscript follows the rules of scientific writing. The appropriate articles are then sent to three referees known for their academic reputation in their respective areas. Upon their decision, the articles will be published in the journal, or rejected for publication. The referee reports are kept confidential and store in the archives for five years. For the full details about the journal see notes for contributors section or feel free to contact with the editors.

Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi / Cilt:2 / Sayı:2 / Aralık 2013
Journal of Economics and Management Research / Vol:2 / No:2 / December 2013

Hakem Kurulu / Referees Board

Prof. Dr. Ali AKDEMİR	İstanbul Arel Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ALPER	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. G. Cenk AKKAYA	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Kaya ARDIÇ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncer ASUNAKUTLU	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Abdurrahman AYHAN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Cem M. BAYDUR	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Fügen BERKAY	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan GAVCAR	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. A. Ercan GEGEZ	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. H. Nüvit GEREK	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Atilla GÖKTÜRK	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Eren Deniz TOL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Merdan HEKİMOĞLU	İzmir Üniversitesi
Prof. Dr. Derman KÜÇÜKALTAN	Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Mahir NAKİP	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Feridun YILMAZ	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan SARITAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Recep ŞENER	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TANYERİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Pınar TINAZ	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Kamil TÜĞEN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer AYTAÇ	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Erdinç ALTAY	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Betül ALTUNTAŞ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan BALDEMİR	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman BARUTÇU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram COŞKUN	Muş Alparslan Üniversitesi
Doç. Dr. Levent ÇITAK	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Dilek DİLEYİCİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz KAĞNICIOĞLU	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Aşkın KESER	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Derda KÜÇÜKALP	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Şuayip ÖZDEMİR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Şakir SAKARYA	Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Celalettin SERİNKAN	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ersan SEVER	Aksaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bünyamin BEZCİ	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Uğur DOLGUN	İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Semra PURKİS	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ufuk SELEN	Uşak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zahid SOBACI	Uludağ Üniversitesi

Bu Sayının Hakemleri / *Referees for This Issue*

Doç. Dr. Doğan BIÇKI	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Şakir SAKARYA	Balıkesir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Erdal AYDIN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali BAYRAKDAROĐLU	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yener PAZARCIK	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Saffet OCAK	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mert TOPOYAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAYHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serdar KURT	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Dergimizin bu sayısında yayınlanan makaleleri değerlendirerek katkı veren hakemlere teşekkür ederiz.

EDİTÖRDEN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından yayımlanan “Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları” dergisinin dördüncü sayısı ile siz değerli okuyucuların karşısına çıkmış bulunuyoruz. Derginin bu sayısında da her zaman olduğu gibi yine beş adet makale yer almakta ve yanı sıra gündeme ilişkin olarak hazırlanan bir yazıya yer verilmekte ve güncel yayınlar okuyucularla paylaşılmaktadır. Dergide yayımlanan makalelere ve yazım kurallarına <http://eyad.mu.edu.tr> adresinden de ulaşmak mümkündür.

Derginin ilk bölümü olan Gündem kısmında KTO Karatay Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ömer TORLAK “İşletmecilik Öğretimine Eleştirel Bir Bakış” başlıklı yazısında; ülkemizdeki işletmecilik öğretiminin mevcut durumuna yönelik tespitler ile geleceğine ilişkin bazı öngörü ve önerilere yer vermektedir.

Bu sayıda da yine değişik üniversitelerden alanında uzman, çok değerli on akademisyenin beş makalesi yer almaktadır. İlk çalışmalarında Ali AKDEMİR, Gönül KONAKAY, Harun DEMİRKAYA ve diğerleri “Y Kuşağının Kariyer Algısı, Kariyer Değişimi ve Liderlik Tarzı Beklentilerinin Araştırılması” isimli çalışmalarında; Y kuşağının kariyer algısı ve liderlik beklentilerini araştırmışlardır. İkinci makalede Hakan BAKAN “Analitik Hiyerarşi Yöntemiyle Üniversite Kurulması Uygun Olan İlçelerin Belirlenmesi” isimli çalışması ile üniversite kurulması uygun olan ilçeleri belirlemek amacıyla çok kriterli karar verme yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Proses Yöntemini kullanarak analiz etmiştir.

Üçüncü çalışmada Ayşegül ŞAHİN ve G. Cenk AKKAYA “PROMETHEE Sıralama Yöntemi İle Portföy Oluşturma Üzerine Bir Uygulama” isimli çalışmalarında portföy oluştururken tercih edilecek olan hisse senetlerinin seçiminde çok kriterli karar verme tekniği olan PROMETHEE kullanılarak, PROMETHEE'nin finansal kararların alınmasında kullanılabilirliğini araştırmışlardır. Dördüncü çalışmada Nesrin ŞALVARCI TÜRELİ ve Nilgün DOLMACI “İş Yaşamında Kadın Çalışana Yönelik Ayrımcı Bakış Açısı ve Mobbing Üzerine Ampirik Bir Çalışma” isimli makalelerinde iş yaşamında kadına yönelik ayrımcılık ve mobbing konularını incelemişlerdir. Bu sayının beşinci ve son makalesinde Özlem DOĞAN ve Gamze SELVİ “Özdeğerlendirme Çalışmalarında Radar Yönteminin Kullanılması ve Bir Eğitim Kurumu Uygulaması” isimli çalışmalarında, kurumlar için özdeğerlendirme uygulamalarının kalite yönetimi kapsamında önemini vurgulayarak, EFQM (European Foundation for Quality Management-Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı)'nın uygulama alanlarını tanımlamışlar ve ödül sürecinin hangi koşullara bağlı olarak değerlendirildiğini araştırmışlardır.

Bundan sonraki beşinci sayımız Haziran 2014'de yayınlanacaktır. Makaleleri ve diğer çalışmaları ile dergimize katkı ve destek sağlamak isteyen akademisyenler eyad@mu.edu.tr adresine çalışmalarını gönderebilirler. Katkı veren herkese içtenlikle teşekkür ederim. Gelecek sayıda görüşmek dileğiyle, saygılarımla.

Doç. Dr. Mehmet MARANGOZ
Editör

Tüm hakları saklıdır. Önceden yazılı izni alınmaksızın herhangi bir iletişim, kopyalama sistemi kullanılarak tamamı ya da bir kısmı yeniden basılamaz. Akademik, haber amaçlı ve kaynak gösterilerek yapılan alıntılar bu kuralın dışındadır.

All rights reserved. No parts of this publication may be reproduced, stored or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form, or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the editors. Nonetheless, citations for the purpose of academic news and cited by giving reference are exceptional.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Gündem / Agenda

İşletmecilik Öğretimine Eleştirel Bir Bakış
Ömer TORLAK

3

Makaleler / Articles

Y Kuşağının Kariyer Algısı, Kariyer Değişimi ve Liderlik Tarzı
Beklentilerinin Araştırılması

An Investigation of Expectations of Career Perception and Change, and Leadership
Style of Generation Y

Ali AKDEMİR, Gönül KONAKAY, Harun DEMİRKAYA, Aral NOYAN,
Bülent DEMİR, Cengiz AĞ, Çağlar PEHLİVAN, Eşref ÖZDEMİR, Gülbeniz
AKDUMAN, Hanife EREGEZ, İlksen ÖZTÜRK, Oktay BALCI

11

Analitik Hiyerarşi Yöntemiyle Üniversite Kurulması Uygun Olan İlçelerin
Belirlenmesi

Determining the Appropriate Counties that can be Established University Using
Analytic Hierarchy Process

Hakan BAKAN

43

PROMETHEE Sıralama Yöntemi ile Portföy Oluşturma Üzerine Bir
Uygulama

An Application on Creating a Portfolio with PROMETHEE Ranking Method

Ayşegül ŞAHİN, G. Cenk AKKAYA

67

İş Yaşamında Kadın Çalışana Yönelik Ayrımcı Bakış Açısı ve Mobbing Üzerine
Ampirik Bir Çalışma

An Empirical Study on The Discriminatory Point of View and Mobbing Against The
Female Employees in The Work Place

Nesrin ŞALVARCI TÜRELİ, Nilgün DOLMACI

83

Özdeğerlendirme Çalışmalarında Radar Yönteminin Kullanılması ve Bir
Eğitim Kurumu Uygulaması

Using The Method of Radar in Self-Assessment Studies and a Training Institute
Implementation

Özlem DOĞAN, Gamze SELVİ

105

Kitap İnceleme / Book Review

İnsan Hakları
Figen KESKİN

137

Yeni Yayınlar / New Publications

143

Yazarlara Açıklama / Instruction for Authors

149

İŞLETMECİLİK ÖĞRETİMİNE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Ömer TORLAK

Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, omer.torlak@karatay.edu.tr

Giriş

Bu yazıda ülkemizdeki işletmecilik öğretiminin mevcut durumuna yönelik tespitler ile geleceğine ilişkin bazı öngörü ve önerilere yer verilmektedir. İşletmecilik öğretiminin sistematik olarak dünyadaki geçmişi yaklaşık 150 yıla uzanmaktadır. Birbuçuk asırlık ve Amerika merkezli bu geçmişe karşılık ülkemizdeki işletmecilik öğretiminin gelişimi de ABD merkezli olarak yaklaşık 50 yıla ulaşmıştır. Yarım asırlık geçmişe ulaşmış olan işletmecilik öğretiminin genel bir değerlendirmesinin durum tespiti ve geleceğe yönelik öneriler bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

İstanbul Üniversitesi'nde Ford Vakfı ile müşterek olarak kurulan İşletme İktisadi Enstitüsü'nün hemen ardından 1968 yılında İşletme Fakültesi'nin işletmecilik öğretimine başlamış olmasıyla işletmecilik öğretiminde ülkemizdeki ilk sistematik kurumsal faaliyetin başladığı söylenebilir. Bugün ülkemizin hemen her ilinde çok sayıda üniversitede fakülte ve/veya bölüm düzeyinde faaliyet gösteren işletmecilik eğitimi ve işletme mezunları dikkate alındığında, işletmecilik öğretiminin mevcut durumunun analizi ekseninde geleceğine ilişkin öngörü ve önerilerin ne denli önemli olduğu anlaşılabilir.

Gelinen nokta itibariyle devlet ya da vakıf üniversitesi farkı gözetilmeksizin bazı üniversitelerde her geçen gün işletme bölümlerinde kontenjan boşlukları artarak devam etmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında son yıllarda kontenjanlardaki aşırı artışın önemli bir faktör olduğu kabul edilse de diğer önemli bir faktörün ise işletme bölüm mezun sayısının hızla artması ve mezunların istihdamları konusunda ortaya çıkan soru işaretleri olduğunu söylemek gerekir. Ülkemizin genç nüfusa sahip olması yanında bu genç nüfusun hem kendilerinin hem de yakın çevrelerinin üniversite öğrenimini istihdam kaynağı olarak görme eğiliminde olmaları, üniversite bölüm tercihindeki yaklaşımlarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda bölümlere olan teveccüh ve dolayısıyla bölümlerin puanları da bu talep ve teveccühlerle şekillenmektedir. İşletmecilik öğretiminin talep karşısındaki arz boyutundaki gelişmelerin de bu kapsamda doğru okunmasında fayda vardır. Hızla artan bölüm ve program sayısı karşısında öğretim kadrosunun niceliksel ve niteliksel yetersizlikleri işletmecilik öğretiminin kalitesindeki gerilemenin en önemli sebepleri arasında sayılabilir.

İşletmecilik Öğretiminde Bugünkü Durum

İşletmecilik öğretiminin yaklaşık yarım yüzyıllık geçmişi itibariyle bugünkü duruma bakıldığında, işletme bölümlerinin “uluslararası ticaret”, “işletme ve finans”, “uluslararası ticaret ve finans”, “insan kaynakları”, “pazarlama”, “lojistik” ve benzeri farklı adlandırmalarla karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu farklı isimlendirmeler karşısında işletme bölümlerinde öğrenci ve onların ailelerinin bölümlerden beklentilerinin çoğunlukla istihdam edilebilirlik olduğunda şüpheler

yoktur. Böylesi bir beklentinin oluşmasında elbette öğretim programlarındaki kurgu ile öğretim elemanlarının bakış açılarının etkileri de oldukça önemlidir. ABD odaklı ve tercüme ağırlıklı ders program kurgu ve materyalleri yanında öğretim elemanlarının öğrencilerin istihdam edilebilirlik beklentilerine uygun bir yaklaşımı kendileri açısından da muhtemelen daha kolay izlenebilir bir yol olarak görmeleri birleştiğinde, bugün gelinen noktada işletmecilik öğretiminin ülkemizde yüzeysel bilgi aktarımına dönüştüğünü söylemek sanırım yanlış olmayacaktır.

İstihdam beklentisi baskısı yanında öğretim elemanlarının iş dünyası ile olan ilişki zayıflıkları bağlamında konuları bilgi yoğun aktarma telaşları öne çıkmaktadır. Diğer tarafta ise öğretim elemanlarının özlük haklarındaki önemli ölçüdeki gerilemelere paralel olarak ağır ders yükleri, bu bilgi aktarımının da maalesef çoğunlukla yüzeysel kalmasına sebep olmaktadır. Bunların üzerine son yıllarda fazlasıyla artan bölüm ve öğrenci sayısına paralel düzeyde öğretim üyesi sayısının artmamış olması da eklendiğinde haliyle işletmecilik öğretiminde her geçen gün azalan verim kanununa uygun ciddi bir gerileme yaşandığı söylenebilir.

İşletmecilik öğretiminin böyle bir gelişim seyretmesinde herşeyden önce işletmecilik öğretiminin bir sosyal bilim alanı içinde tam anlamıyla düşünülmemiş olması yatmaktadır. Bu noktada ülkemizde uzun yıllar sosyal bilimlerin üvey evlat muamelesi görmüş olması ve bu sebeple de sosyal bilimlerin soyut alanlarından uzak oldukça yüzeysel bir işletmecilik öğretimine yol aldığımız açıktır. Bunun üzerine bir de istihdam beklentileri ve öğretim üyesi açığı eklenince işletmecilik öğretiminde bugünkü manzara ile karşı karşıya gelmemiz kaçınılmazdır.

Oysa işletmecilik herşeyden önce sosyal bilimler alanındadır ve çok sayıda kişi, grup, kurum ve topluluk ile toplumla iç içe olmayı gerektiren arakesitleri vardır. Bu kapsamda işletmecilik öğretimlerinin program içeriklerine bakıldığında ya çok az yer alan ya da hiç yer almayan, psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, antropoloji, iletişim, işletmecilik tarihi, iktisat tarihi, etik, iş ahlakı gibi derslerin oldukça yüzeysel kaldığı, buna karşılık işletmecilikte meslek alanları olarak, muhasebe, finansman, işletme hukuku, vergi ve benzeri derslerin oransal olarak oldukça fazla yer aldığı görülebilir. Bu durum ülkemizdeki işletme ve benzer bölümlerin ders programlarına ilişkin bir içerik analizi yapıldığında rahatlıkla görülebilecektir. Böyle bir tablo bile, başlı başına işletmecilik öğretiminde sosyal bilim anlayışından oldukça uzak, mesleki bilgi aktarma aracı olarak kullanılan bir yaklaşımın hakim olduğunun göstergesidir.

Ders programları yanında ders materyalleri ile öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler bakımından da maalesef iç açıcı bir durumdan söz edilemez. Son yıllarda artan telif ders kitabı ve materyallerine rağmen bunların da önemli bir kısmının çeviri ağırlıklı olması ve içlerindeki örneklerin yabancı işletme ve kültürlerle ait olması ayrı bir problem alanı olarak karşımızdadır. Her ne kadar küreselleşme ile birlikte bu örneklerin açıklayıcılıklarının daha fazla olduğu söylene de yerel kültürel farklılıkları içermeyen bu örnekler yanında yerli örneklerin azlığı öğretimde zorlaştırıcı bir unsur olup, ders kapsamındaki terim, kavram ve olguların anlaşılması için yeterli olmamaktadır. Dolayısıyla işletmecilik öğretiminden mezun olanların hayata hazırlanmasında ciddi eksiklikler getirmektedir. Bu noktada elbette öğretim üyelerinin ders saati yoğunlukları bir mazaret olarak öne sürülebilir. Ancak işletmecilik alanındaki öğretim üyelerinin

çoğunluğunun işletmeciliği sosyal bilim alanı dışında oldukça yüzeysel bir istihdam alanı olarak algılamaya başlamış olması, iş dünyası ile olan uzaklıkları, proje yetkinliklerinin az olması gibi temel hususların gözardı edilmemesi gerekir.

İşletmecilik Öğretiminin Yeniden Tanımlanmasına Olan İhtiyaç

Yukarıda çerçevesini kısaca ortaya koymaya çalıştığımız bugünkü işletmecilik öğretiminin yüzeysel ve oldukça mesleki bilgi yüklemeye odaklı yaklaşımı dikkate alındığında, gelecekte rekabet gücü daha güçlü bir ülke ekonomisine sahip olmamıza destek sağlayacak iş dünyasının önemli aktörleri olarak işletmelerimizi güçlendirmeye aday işletmecilik öğretiminin belli başlı anahtarlarına yönelik ipuçlarını da vermek gerekir. Başka bir deyişle işletmecilik öğretiminde ortaya konacak bazı yaklaşım ve yöntem farklılıklarıyla, dünyada rekabet gücü daha yüksek, marka itibar ve imajı güçlü ve aynı zamanda insan hakları ile iş ve toplum değerlerine saygılı işletme örgütlenmelerine destek sağlayacak bireyleri iş dünyasına kazandırmanın daha fazla mümkün olabileceği söylenebilir.

Bu amaca hizmet etmek bakımından öncelikle işletmecilik öğretiminin bir sosyal bilim öğretimi olduğu, dolayısıyla sosyal bilimlerle ilişkisi iyi kurgulanmış işletmecilik öğretim programlarının ortaya konulması zorunlu görülmektedir. Bu kapsamda sosyoloji, psikoloji, antropoloji, sosyal teori, sosyal bilim felsefesi, etik ve iş ahlakı, iletişim, işletmecilik ve iktisat tarihi gibi alanların özellikle ilk iki yılda öğrencilere kazandırılması ve işletmelerin ekonomik oldukları kadar aynı zamanda sosyal birer örgütlenme biçimi olduklarına da vurgu yapılmalıdır. Bu şekilde işletmecilik öğretim programlarında öğrenciler işletmeleri salt kapitalist bir örgütlenme değil, pazarda ihtiyaç duyulan mal ve hizmetleri etkili, verimli ve etkin bir şekilde üretme ve/veya pazara sunma konumundaki organizasyonlar olarak algılayabileceklerdir. Öğrenciler, işletmelerin aynı zamanda insanların kişisel ve grup olarak beklentilerini karşılama alanları olduğu, çok farklı çıkar gruplarının beklentileri arasında çıkar çatışmalarına sahne olabilecek bir örgütlenme biçimi olduğu ve bütün bu çıkar çatışmaları arasında işletme sahip ve yönetimlerinin çıkar çatışmalarını yönetmek suretiyle karlılık, verimlilik ve etkinlik kriterleri doğrultusunda amaçlarına ulaşma çabasının gerçekleşeceği alanlar olduklarının da farkına daha fazla varabileceklerdir. Diğer bir ifadeyle, işletmecilik öğretiminde sosyal bilimlerin ilgili diğer alanlarının zemini ile işe başlanmış olmasıyla, ayakları daha fazla yere basan işletmecilerin hayata ve iş dünyasına hazırlanmasının önü açılmış olacaktır.

İşletmecilik öğretiminde düzenlenmesi gereken ikinci bir alan ise, öğretim materyalleri olarak özellikle ders kitaplarıdır. Yukarıda da kısaca değinildiği üzere günümüzde kısmen telif ders kitabı sayısında nicel olarak artış olmakla birlikte, bu kitaplar incelendiğinde çok önemli bir kısmının tercüme esaslı olduğu ve içlerinde yer alan örneklerin de büyük ölçüde yabancı menşeli olduğu görülecektir. Böylesi bir durum ise öğrencilerin, zaten sosyal bilim yaklaşım ve temelinden uzak olmaları da dikkate alındığında, olgulara oldukça sığ yaklaşımlarına sebep olurken iş hayatına atıldıklarında kavramları ve konuları yerli yerine oturtmakta zorlanmalarına yol açabilmektedir. Bu noktada ders kitaplarının görselliği, içeriklerinin zayıflığı ve baskı kalitesi ile özellikle pedagojik açıdan editörlük destekleri olmaksızın öğrencilere sunuluyor olması da öğrenmeyi zayıflatan çok önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerimizin maddi durumlarının zayıflığı yanında

okuma eğilimlerinin ve kitap edinme alışkanlıklarının yok denecek kadar az olması da eklendiğinde, maalesef öğrencilerin işletmecilik öğretiminde kitaplarla ilişkilerinin çok zayıf olduğunu belirtmek gerekir. Bu durum ise öğretimde kalıcılık açısından ve bilgilerin tazelenmesinde kaynaklara müracaat etme alışkanlıkları bakımından öğrencilerde yeterli alışkanlıkların oluşmasının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu noktada hem biçimsel ve görsel hem de pedagojik açıdan desteklenmiş içerikleriyle ders materyalleri geliştirilmesi desteklenmeli, kısmen Türkiye Bilimler Akademisi'nin yapmaya çalıştığı destek programları daha da yaygınlaştırılmalı ve özellikle de her öğrencinin ders kitaplarını satın alabilmelerini destekleyecek bir mekanizma kurgulanmalıdır.

İşletmecilik öğretimi öğrencileri hayata hazırlayan bir süreç olacaksa, bu süreçte örnek olay yönteminin bir öğretim yöntemi olarak güçlü bir şekilde yer alması gerekir. Bu noktada maalesef ülkemize ilişkin örnek olay çalışmasının azlığı yanında örnek olay yöntemini bir öğretim tekniği olarak kullanma becerisine sahip öğretim elemanı yetiştirilmemiş olması da çok önemli bir handikap olarak karşımızda durmaktadır. Oysa Harvard'ı işletmecilik anlamında marka yapan en temel uygulamanın örnek olay yönetiminin olmazsa olmazlar arasında yer alması ve bu yöntemi etkili ve etkin kullanabilmeleri bakımından daha öğrencilerle yüzyüze gelmeden öğretim üyelerinin yetkinliklerinin en üst düzeye getirilmesi olduğu unutulmamalıdır.

İş hayatı oldukça canlıdır. Özellikle küreselleşmenin de etkisiyle iş dünyasının dinamikliği ve değişkenliği artarken, bir taraftan da rekabetin çerçevesi genişlemiş ve artık işletmelerin büyüklüğüne çok fazla bağlı olmaksızın rekabet yerelden küresel taşınmıştır. Bu sebeple işletmecilik öğretiminde küreselleşmenin muhtemel etkilerini gözardı etmeyen ve küresel ölçekte rekabet edebilmeye yönelik becerileri geliştirmeyi amaçlayan konulara da mutlaka yer verilmelidir.

İşletmecilik öğretiminde yapılması gerekenlerden biri de iş dünyasından isimlerin belirli bir sistematik içinde öğrencilerle derslerde buluşturulmasıdır. Bu kapsamda "işletmecilik dersleri", "iş hayatının içinden" ya da uygun görülecek başka isimlerle programların son iki yıl ya da son iki yarıyılında tecrübelerin paylaşıldığı derslerin yer alması yarar olacaktır. Böylesi bir ders yanında ayrıca işletmecilik programlarında yeni fikirlerin oluşumunun önünü açacak ve öğrencileri iş hayatına hazırlamada önemli katkı sağlayacak yeni fikir kuluçka merkezlerinin kurulması da önem ve öncelik verilmesi gereken konular arasındadır.

İşletmecilikle İlgili Lisansüstü Öğretim Programları: Nicelik mi, Nitelik mi?

Son yıllarda işletmecilik lisansüstü programlarında da çok hızlı bir büyümeden söz edilebilir. Nicelik açısından bu hızlı büyümenin belirli bir ihtiyacı karşıladığı söylenebilir. Ancak bu büyümenin içeriğinin maalesef hakkıyla doldurulamadığı da bir gerçektir. Bu durumda işletmecilikle ilgili lisansüstü programlarının kişisel kariyer ilerlemesinde oldukça araçsal duruma geldiği, buna karşılık nitelikli bireysel kariyer ilerlemesine gereken niteliksel katkıyı yapamadığı söylenebilir. Başka bir deyişle, işletmecilik lisansüstü programları fabrikasyon üretim gerçekleştiren bir araç haline gelmiş bulunmaktadır. Mezunlarına kademe

ve derece ilerleme, belirli bir ünvan kazandırma ve kazanç artışı sağlamanın ötesinde nitelik gelişimine katkısının oldukça az olduğu programlar haline gelen işletmecilik lisansüstü programlarında doktora öğretimlerinin ayrıca ve özel olarak analizi ise, ülkemizin bilimsel geleceğinin inşası bakımından oldukça önemli olan araştırmacı, akademisyen ve bilim insanı ihtiyacının nitelikli bir şekilde karşılanması açısından kaçınılmazdır.

İşletme doktora programlarında lisans ve yüksek lisansın bir uzantısı olarak, baştan beri söylemeye çalıştığımız sosyal bilim ve bilim felsefesi bakış açısının yoksunluğu kendisini haliyle çok daha fazla hissettirmektedir. Bir sosyal bilimci olarak işletmecilik alanlarında akademisyen, bilim insanı ve araştırmacı adayı doktora öğrencileri mevcut haliyle oldukça pragmatist, operasyonel ders içerikleriyle ve tez hazırlama süreci ile doktora süresini tamamlamaktadır. İşletmecilikle ilgili doktora programlarının ders müfredatları ve içerikleri derinlemesine bir içerik analizine tabi tutulduğunda, söylenmek istenen şey daha iyi anlaşılacaktır. Hazırlanan doktora tezleri de gerek araştırma tasarımının zayıflığı, gerek araştırma sorusunun net olarak ortaya konamamış olması ve gerekse tezin bütün olarak çerçevesi ile değerlendirildiğinde, işletmecilik alanında özgün bilimsel sonuçlara ulaşılamamasının asıl sebepleri de açıkça görülebilecektir.

Araçsal olarak bilim yapılmaz. İşletmecilik öğretiminde de özellikle lisansüstü öğretimde gittikçe araçsallaşan bir yaklaşımın bugün bizi getirdiği nokta ortadadır. Bu bağlamda işletmecilik öğretiminin geleceğini iyileştirme adına da lisansüstü öğretim ve bu öğretim sonucunda bilim insanı ve akademisyen yetiştirme yaklaşımlarımızın da mutlaka ama mutlaka eleştirel anlamda gözden geçirilmesi gerekir. Bu konuda her geçen günün önemli bir zaman kaybı anlamı taşıyacağı da açıktır.

Sonuç Yerine

Bilgi toplumu kavramsallaştırmasının ülkemiz adına sıklıkla yanlış kullanıldığını biliyoruz. Türkiye'nin her yıl bilgi üretimi sonucunda üretilmiş ürün, teknoloji ve süreçlere büyük bedeller ödediği, henüz dış ticaret dengesini tutturamamasından, bir dünya markasına sahip olamamasından bellidir. Bu haliyle ülkemizin enformasyon toplumu düzeyinde kaldığı ilaç, haberleşme, elektronik, tarım, tekstil, otomotiv, kimya, enerji ve ilave edilebilecek pek çok sektörde bilgi üretimi sonucu büyük bedellerle satın almalarda bulunduğu, ürettiği ürünlerin ise katma değerini çok fazlalaştıramadan satmak durumunda kaldığı bilinen bir gerçektir. Türkiye'yi bilgi toplumuna taşımada işletmecilik öğretiminin önemi ise oldukça açıktır. Lisans ve lisansüstü düzeyde işletmecilik öğretiminin mevcut haliyle bu ihtiyacı karşılamadaki yetersizlikleri bu yazıda kısa ve özlü olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu yazıda söz konusu edilen hususların bir anda hayata geçirilmesini beklemek gerçekçi olmayabilir. Bu noktada öncelikle öğretim kurumları yönetimleri ile akademisyenlerin bakış açıları ve zihniyetlerinde gerekli dönüşümleri sağlamanın oldukça zor olacağını bilmek gerekir. Diğer taraftan öğrencilerin ve onların yakınlarının öğretim sonucuna ilişkin doğrudan istihdam beklentilerinin de olması gereken mecrasına doğru yönetilmesi gerekir. İki tarafın bu zihniyet dönüşümünün kolay olmayacağını farkındayız. Ancak tüm zorluğuna rağmen ülkemizin insan kaynağı başta olmak üzere zengin olmadığı, kaybedilecek

her anın çok değerli olduğu ve rekabet avantajı elde edilmek isteniyorsa bu dönüşümün kaçınılmaz olduğu bilinciyle hareket etmenin gerekliliği de ortadadır.

Bu dönüşümün sağlanabilmesi ve hızlanabilmesinde ise şüphesiz işletmecilikle ilgili akademisyen, araştırmacı ve bilim insanı yetiştiren doktora programlarının acilen ve vakit kaybetmeksizin gözden geçirilmesi elzemdir. Gelecek bugündür. Bugün kaybedilen zaman, enerji ve kaynaklar aslında geleceğin kaybedilmesidir. İşletmeciliğin en önemli ekonomik amaçları olan kârlılık, etkililik ve etkinlik yanında sosyal sorumluluk anlayışı ise böyle bir anlayışın kabul edilemez olduğunu bize söyler.